

Република Србија
Аутономна покрајина Војводина
**ПОКРАЈИНСКИ СЕКРЕТАРИЈАТ ЗА
КУЛТУРУ, ЈАВНО ИНФОРМИСАЊЕ
И ОДНОСЕ С ВЕРСКИМ ЗАЈЕДНИЦАМА**
Булевар Михајла Пупина 16, 21000 Нови Сад
Т: +381 21 487 4534
е-mail: dusica.juribasic@vojvodina.gov.rs

број: 137-6-13/2020-04

ЈП „ЗАВОД ЗА УРБАНИЗАМ ВОЈВОДИНЕ“
НОВИ САД

Примљено:	17-12-2020
Број:	
2487/3	

ПОКРАЈИНСКИ СЕКРЕТАРИЈАТ ЗА УРБАНИЗАМ
И ЗАШТИТУ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Број:

1777

Датум:

15.12.2020

НОВИ САД

датум: 14. децембар 2020 године

**ПОКРАЈИНСКИ СЕКРЕТАРИЈАТ ЗА УРБАНИЗАМ И
ЗАШТИТУ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ
Нови Сад**

Предмет: Посебни услови за израду Регионалног просторног плана Аутономне покрајине Војводине од 2021. до 2035. године – Материјал за рани јавни увид

На основу члана 45. став 3. Закона о планирању и изградњи („Сл. гласник РС“, број 72/09, 81/09–исправка, 64/10–одлука УС, 24/11, 121/12, 42/13–одлука УС, 50/13–одлука УС, 98/13–одлука УС, 132/14, 145/14, 83/18, 31/19, 37/19 – др. Закон и 9/20) и чл. 46. Правилника о садржини, начину и поступку израде докумената просторног и урбанистичког планирања (Сл. гласник РС“, број 32/19), а у вези вашег захтева, број: 140-35-47/2020-01 од 1. децембра 2020. године, достављамо вам посебне услове за израду Регионалног просторног плана Аутономне покрајине Војводине од 2021. до 2035. године – Материјал за рани јавни увид, са посебним освртом на области из надлежности Покрајинског секретаријата за културу, односно на део који обрађује питања културе и заштиту културног наслеђа.

Полазећи од питања којима се, у оквиру својих надлежности бави Покрајински секретаријат за културу, јавно информисање и односе с верским заједницама, као и концептом, смерницама и циљевима Регионалног просторног плана АП Војводине 2021-2035, утврђеним Покрајинском скупштинском одлуком о изради Регионалног просторног плана Аутономне Покрајине Војводине од 2021-2035. године („Сл. лист АПВ“, број 12/20), сматрамо да, поред већ наведеног у Материјалу за рани јавни увид, Регионални просторни план АП Војводине треба:

➤ **да област заштите културног наслеђа и културе у целини** - посматране кроз достигнути степен развоја, богатство ресурса, препознатљивост, интегрисане везе и кохерентност са европским културним наслеђем у земљама окружења, развијену прекограничну сарадњу, изграђену мрежу јавних установа и више успешних примера повезивања јавног и невладиног сектора, али и кроз јасно дефинисање постојећих слабости и ограничења чијим се превазилажењем, кроз планска решења, могу створити нове вредности - **препозна као изузетно важан развојни ресурс будућег просторног, социо-економског, културног и туристичког развоја АП Војводине;**

➤ **да у области заштите културног наслеђа** (очување непокретног, покретног и нематеријалног наслеђа, очување карактеристичног предела, културни туризам, развој инфраструктуре, културни коридори) **предвиди и имплементира решења предвиђена важећим законима и међународним конвенцијама** које се баве питањима из ове области (на пример: Конвенцију о заштити европског архитектонског блага, Европску конвенцију о заштити археолошког наслеђа, Оквирну конвенцију Савета Европе о вредности културног наслеђа за друштво, Конвенцију о културном пределу, Конвенцију о очувању нематеријалног културног наслеђа, Међународну

повељу о заштити и рестаурацији споменика културе – тзв. Венецијанску повељу и друге);

➤ да, као, **приоритетно, акцентује пројекте и активности везане** за она културна добра у Војводини која су до сада уписана на Прелиминарну Листу светског културног и природног наслеђа УНЕСКО-а и за које се израђују номинациони досијеи за упис на званичну Листу УНЕСКО-а (Културни предео Бач са окружењем и Римски лимес), планским наставком конзерваторско-рестаураторских пројеката обнове и заштите, истраживањем, валоризацијом, презентацијом и промоцијом, као и да, као приоритете, посматра активности у култури чија је реализација део националних и међународних пројеката и који у великој мери утичу на просторно окружење (Нови Сад 2022 - Европска престоница културе), и слично;

➤ да заштиту културног наслеђа примарно посматра као **необновљив ресурс и важан елемент одрживог развоја**, који треба да се очува у аутентичном облику и - као нова вредност - пренесе наредним генерацијама, чиме постаје важан сегмент економско-социјалног развоја, јача свест заједнице о вредностима и значају сопственог наслеђа, стварајући препознатљиве и интересантне локалне идентитет, који заједно, чине препознатљив регионални и национални идентитет и стварају нове, квалитативне везе појединаца, заједнице и простора;

➤ да очување културног наслеђа посматра као **потенцијали и значајни генератор свеукупног развоја** (на пример: у области пољопривреде – кроз очување пољопривредне производње као елемента чувања традиције и одрживог развоја; у одрживом развоју руралних средина – кроз очување традиционалних заната и обичаја као потенцијала у циљу туристичког развоја, јачања, очувања локалних идентитета, препознатљивости и атрактивности; у развоју инфраструктуре – кроз поштовање законских прописа о архелашком надзору и реконосцирању терена, које се спроводи приликом извођења инфраструктурних радова, чиме се обезбеђује обогаћивање и повећање фондуса културних добара; у грађевинарству – кроз планско очување проглашених непокретних културних добара, интегрисано у планове развоја, са новом одрживом наменом; у туризму – кроз јаче интегрисање постојећих културних ресурса и потенцијала у туристичкој понуди, развојем и обогаћивањем постојећих и осмишљавањем нових културно-туристичких рута и развијањем нових модела њиховог укључивања у туристичке и развојне пројекте; у области едукације – кроз осмишљавање и интегрисање образовних програма на свим нивоима школовања у објектима проглашеним за културна добра или у јавним установама културе (музејима, архивима, библиотекама, галеријама), заснованим на неговању традиције, развоју интеркултуралности и очувања идентитета српског народа и националних заједница кроз развој нових знања и вештина (на пример: летњи/зимски омладински и студентски кампови – каква је, на пример била Летња школа архитектуре у Бачу, креативне радионице, места за извођење очигледне наставе, и слично); у области регионалне и међународне сарадње – израдом и реализацијом заједничких прекограничних/међународних пројеката, који имају за циљ интерсекторско повезивање и реализацију пројеката заштите и презентације културног наслеђа као заједничке цивилизацијске тековине и развоја струке; у области јачања социјалне кохезије и развоја демократских вредности – кроз јаче интегрисање јавног и невладиног сектора око заштите, очувања и презентације културног наслеђа као јавног добра и општег интереса; у области развоја креативних индустрија – промовисањем и развојем традиционалних вештина (очување нематеријалног наслеђа) кроз развој предузетништва, могућност јачања женског предузетништва, а у циљу очувања наслеђа и економског развоја локалних заједница, слично);

➤ да **постојећи фонд непокретног културног наслеђа посматра као перспективни развојни фонд**, чијом се - на закону и савременим стандардима заштите заснованом ревитализацијом, рестаурацијом, реконструкцијом и давањем нове намене - **могу обезбедити знатне уштеде на другим грађевинским инвестицијама,**

допринети очувању проглашеног културног наслеђа, развоју струке и допринети препознатљивости и атрактивности локалних заједница, али и Покрајине и Републике Србије у целини;

➤ да, сходно међународним стандардима, **предвиди обавезу израде менаџмент планова приликом** планирања и извођења радова на проглашеним непокретним културним добрима – уз обавезно учешће службе заштите, како би се инвестирање у обнову културне баштине економски оправдало одрживим системом управљања након извођења радова и оправдала свака инвестиција (израда менаџмент планова је обавеза прописна од стране УНЕСКО-а и Савета Европе за извођење радова на непокретним културним добрима);

➤ да **културно наслеђе посматра интегрисано**, не само као појединачне споменике, већ **уклопљено у уже и шире просторно и природно окружење**, чиме доприноси очувању и јачању препознатљивости амбијента у коме се оно налази, односно да постојеће споменичке и културне ресурсе интегрише са заштитом животне средине, урбаним окружењем и стратегијама економско, културног, друштвеног и туристичког развоја Војводине и локалних заједница;

➤ да планским решењима, у што већој мери, омогући **очување специфичног културног предела** карактеристичног за Војводину и њен препознатљив визуелни идентитета, као вида интегрисане заштите културног наслеђа, засноване на међународним стандардима и прописима, пре свега у руралним и мањим срединама (ограничењем и/или забраном градње објеката који нарушавају и/или мењају традиционални изглед предела, при чему се не сме ограничавати просторни, економски и привредни развој подручја),

➤ да, за већ проглашене културне пределе, **предвиди и подвуче обавезу стриктног поштовања предвиђених услова и мера очувања специфичних карактеристика** којима се обезбеђује њихова препознатљивост и очување аутентичности, као и да предвиди обавезу стручних служби у области заштите природног и културног наслеђа, да валоризацијом природних и људским радом створених вредности, идентификују и израде планску документацију за проглашење нових културних предела (на пример: Слано Копово са Арачом; Пећинци - као последња српска средњовековна престоница са СРП Засавица и други) имајући у виду да се очувањем специфичне визуре предела повећава атрактивност и препознатљивост средине и самог градитељског наслеђа, али и јача идентитет и интегритет локане средине;

➤ да предвиди обавезу формирања **одрживих модела управљања културним пределима**, уз коришћење позитивних искустава међународне праксе (на пример концепт дифузних музеја);

➤ да **очува укупни, до сада проглашен и категоризован, фонд културног наслеђа АП Војводине са свим његовим вредним културно-историјским својствима и плански унапређује његову заштиту, презентовање и коришћење као развојног ресурса** (покретне и непокретне споменике културе, мрежу јавних установа које се о њему брину – музеје, заводе за заштиту споменика културе, архиве, галерије, библиотеке, друге јавне установе, невладин сектор), као и да предвиди истраживање, валоризацију и проглашавање нових културних добара, с циљем потпуније, богатије, атрактивније и садржајније презентације АП Војводине, кроз систематску бригу за њену баштину, као цивилизацијску тековину и одрживи ресурс развоја;

➤ да планским решењима **валоризовано и истражено културно наслеђе уклопи у туристичку понуду АП Војводине** као једно од њених најважнијих и препознатљивих компаративних предности, као и да га посматра као важан ресурс у оквиру већ развијених али и будућих националних, регионалних и прекограничних **културно-туристичких рута** (на пример: Тврђаве на Дунаву, Пут римских царева, Пут

вина, Фрушкогорски манастири, Путеви пива, Векови Бача и Горње Подунавље, Путевима српског средњег века у Војводини, Сликари равнице, Брод театар - пловним путевима Војводине, Путевима банатских писаца и други);

➤ да, приликом израде Регионалног просторног плана **мапира веће културне тачке које би биле центри културног развоја**, али и средишта око којих би се концентрисало културно стваралаштво ужег окружења и из којих би се оно децентрализовало према мањим местима и руралним срединама;

➤ да, као **најважније урбане културне тачке** у АП Војводини, са постојећим културним ресурсима и значајним потенцијалом будућег развоја, мапира: **Нови Сад** са Петроварадином (Нови Сад 2022 – Европска престоница културе; музеји; архиви; приватне колекције и збирке; галерије; културни центри; позоришта; библиотеке; концертни простори; бројне међународне, националне и регионалне манифестације; споменици културе; Петроварадинска тврђава; индустријско наслеђе – недовољно искоришћен потенцијал; савремено уметничко стваралаштво; развијен и у већој мери интегрисан невладин сектор у култури; велики број приватних колекција и збирки - до сада слабо коришћених као организовани културно-туристички потенцијал; близина Фрушке горе; могућност регионалне сарадње засноване на географском и саобраћајном положају града; могућност укључивања културне понуде у више културних рута; културни аматеризам; археолошко наслеђе; етно наслеђе у околним руралним заједницама; развијена манифестациона култура мањинских националних заједница и друго); **Суботица** (музеји; галерије; приватне колекције и збирке, споменици културе; међународне, националне и регионалне манифестације; Палићко и Лудошко језеро као заштићена природна добра; археолошко наслеђе; савремено уметничко стваралаштво; етно наслеђе концентрисано на околним салашима; позоришта; библиотеке; индустријско наслеђе; могућност регионалне и прекограничне сарадње засноване на положају града; развијен невладин сектор у култури; културни аматеризам; манифестациона култура мањинских заједница и друго); **Сомбор** (музеји; галерије; Културни центар; позориште; библиотеке; археолошко наслеђе; савремено уметничко стваралаштво; етно наслеђе на околним салашима; могућност прекограничне сарадње и укључивање културне понуде у више културних рута засновано на положају; аматерско стваралаштво; манифестациона култура мањинских заједница; развијени стари занати као посебан облик заштите културног наслеђа и културни бренд и друго); **Сремска Митровица** (музеји; архив; приватне колекције и збирке; античко археолошко наслеђе Сирмијума у граду и његовој околини – укључујући и подводно археолошко наслеђе у реци Сави; галерије; близина Фрушке горе са манастирима и другим културним наслеђем; средњевековно наслеђе – Римски лимес и средњевековна утврђења на Фрушкој годи; позориште; специфичне манифестације; могућност регионалне и прекограничне сарадње и укључивање у културне руте – Пут римских царева, Пут вина, Фрушкогорски манастири; развијен културни аматеризам и друго); **Панчево** (музеји; галерије; архив; споменици културе; археолошко и индустријско наслеђе; приватне колекције и збирке; међународне, националне и регионалне манифестације; позориште; библиотеке; укључивање у културне руте – Путеви пива, Путем индустријског наслеђа; савремено уметничко стваралаштво; културни аматеризам и манифестациона култура мањинских заједница и друго); **Зрењанин** (музеји; галерије; архив; споменици културе и околно археолошко наслеђе; Културни центар; позориште; библиотеке; међународне, националне и регионалне манифестације; индустријско наслеђе; етно наслеђе у околини; близина природних добара Ечке и Царске баре са културним и природним наслеђем и потенцијалима; савремено уметничко стваралаштво; културни аматеризам и манифестациона култура мањинских националних заједница и друго); **Кикинда** (музеји; галерије; архив; Центар за ликовну и примењену уметност TERRA; савремено уметничко стваралаштво – као јединствена установа културе; Културни центар; позориште; библиотеке; споменици културе и индустријско наслеђе; кикиндски мамут *Кика* као културно-туристички бренд; међународне, националне и регионалне манифестације – *Интернационални симпозијум скулптуре у теракоти Терра*, и друге; културни

аматеризам; манифестациона култура мањинских заједница, могућност развоја прекограничне сарадње и друго); **Вршац** (музеји; приватне колекције и збирке; Вршачка кула и други споменици културе; археолошки локалитети Жидова и Дупљај са потенцијалом настанка археолошких паркова; Културни центар; позориште са професионалном сценом на српском и румунском језику; библиотеке; савремено уметничко стваралаштво; међународне, националне и регионалне манифестације; културни аматеризам, етно наслеђе у околини; манифестациона култура мањинских заједница; интегрисање са културном и туристичком понудом Беле Цркве; могућност прекограничне и регионалне сарадње и друго); **Сремски Карловци са Фрушком гором** (музеј; Патријаршијски архив; приватне колекције и збирке; Културни центар „Карловачка уметничка радионица“; Сремски Карловци са проглашеним непокретним културним наслеђем у урбаној зони; фрушкогорски манастири као средишта културног и верског туризма; појединачни споменици - Ризница са музејском поставком Карловачке митрополије у Патријаршијском двору, Карловачком гимназијом, Капелом мира, Чесмом четири лава, Дворском баштом и другим споменицима културе у урбаној зони и околини; међународне, националне и регионалне манифестације; етно наслеђе у околини; могућност укључивања у културне и туристичке руте на основу наслеђа и географског положаја, и друго) и **Бач** (средњевековно културно наслеђе – Тврђава са подграђе, Фрањевачки самостан, манастир Бођани и турски хамам; етно наслеђе са очувањем нематеријалног наслеђа и мултикултурне традиције; археолошко наслеђе; манифестације – *Дани европске културне баштине, Фестивал духовне музике* у Фрањевачком самостану, и друге; могућност укључивања у културне коридоре на основу географског положаја – Тврђаве на Дунаву и Горње Подунавље; могућност регионалне и прекограничне сарадње, и друго);

➤ да, као **важне мање урбане културне тачке** у АП Војводини мапира: **Шид** - као регионални уметнички центар са пратећим садржајима из области уметности, археологије, савремене историје, етнологије и културног аматеризма (Галерија слика Саве Шумановића, Музеј наивне уметности *ИЛИЈАНУМ*, Меморијални комплекс *Сремски фронт*, Културни центар, библиотека и друго); **Пећинце** - са утврђењем Купиник (последња престоница српске средњевековне државе), објектима народног градитељства, другим непокретним и нематеријалним етно наслеђем, као и природним резерватом Засавица; **Ковачицу** - као центар наивне уметности Словака (Галерија наивне уметности, Галерија Бабка) и Идвор као културну и едукативну дестинацију (*Музеј и родна кућа Михајла Пупина*); **Кањижу** - као центар савременог плеса (Регионални креативни центар Јожеф Нађ, са културно-историјским наслеђем, мултикултурним аматерским стваралаштвом и другим културним потенцијалима); **Бачки Петровац** - као позоришни центар Словака у АП Војводини/Србији, седиште јединог Музеја војвођанских Словака са објектима народног градитељства, центар словачког аматеризма и ликовне уметности Словака у Војводини (*Галерија Зузане Медведове*), другим културним садржајима, као и са дворцем Дунђерских у Кулпину (*Одељење за пољопривредну историју Војводине Музеја Војводине* са поставком стилског намештаја 18-20. век и изложбом из историје пољопривреде); **Сенту** - са Завичајном фондацијом „Стеван Сремац“, Културним центром *Турзо Лојаш* и другим установама културе (различити културни садржаји: музеј, библиотеке, позориште, музичко и ликовно стваралаштво, аматеризам), знаменитим местом – спомеником културе посвећеном бици код Сенте 1697. године); **Апатин** - са културним и туристичким потенцијалима (Културни центар, Галерија *Меандар*, парк скулптура у Бањи Јунаковић и самом Апатину, културни аматеризам, неговање традиционалног народног стваралаштва бројних националних заједница, садржаји народне традиције и етно наслеђа заштићеног природног резервата Горње Подунавље, и друго); могућност прекограничне сарадње, и слично; **Нови Бечеј и Бечеј** - са културним, споменичким и манифестационим садржајима који имају туристички потенцијал и то у Новом Бечеју (споменичко наслеђе: археолошки локалитет Матејски брод и средњевековна базилика Арача, Ново Милошево са дворцем, *Завичајним музејем Главашева кућа*, приватним *Индустријским и техничким музејем Жеравица*; другим споменичким наслеђем; манифестацијама *Дани Јосифа*

Маринковића - Обзорје на Тиси и Великогоспојински дани; Културни центар са различитим ликовним, позоришним, књижевним и другим културним садржајима и у Бечеју (музеј, позориште, манифестације: Мајски сусрети, културни аматеризам и друго); **Бачку Тополу** - као регионални културни центар на Коридору X са различитим културним и туристичким садржајима (Дом културе са музејском поставком; етно поставком; развијеним културним аматеризмом, мањинским културним стваралаштвом; традицијом прве ликовне колоније у Војводини, Музејем коњарства у ергели *Зобнатица*, и друго) и **Белу Цркву** - као културно-туристичку тачку са различитим садржајима (музеј – најстарији у Војводини; архив; културне манифестације – Карневал цвећа и друге; археолошка налазишта у околини и градитељско наслеђе везано за руску емиграцију; неговање културе руске, румунске, чешке и немачке националне заједнице, културни аматеризам, и друго);

➤ да, као обавезу, приликом израде просторних планова, предвиди обавезну израду **студија заштите културног наслеђа** са јасно утврђеним мерама и условима за извођење радова од стране стручних јавних установа, ради превазилажења потенцијалих кофиликата проистеклих из потребе развоја и очувања наслеђа;

➤ да, као значајне тачке просторног и економског развоја, предвиди могућност формирања **археолошких паркова**, као специфичних културно - туристичких дестинација *in situ*, уклопљених у укупну културну понуду подручја у којима се налазе: на пример Археолошки парк Стари виногради у Чуругу уз Тису (вишеслојни праисторијско-средњовековни локалитет повезан са туристичким потенцијалом општине Жабал), Археолошки парк Жидовар - Дупљаја (вишеслојни праисторијски-средњовековни локалитет повезан са културном и туристичком понудом Вршца, Беле Цркве и Делиблатске пешчаре), Мајдан код Новог Кнежевца (вишеложни локалитета који обезбеђује употпуњавање трипл-граничног прелаза на тремеђи Србије, Румуније и Мађарске), и други;

➤ да, као законом прописану, подвуче обавезу **претходних археолошких испитивања и рекогносцирање терена** приликом планирања свих инфраструктурних радова, у циљу очувања фонда културног наслеђа и спречавања девастације неистражених, а потенцијално новооткривених локалитета;

➤ да предвиди евидентирање, валоризацију, обнову и одрживо коришћење бројних **објеката индустријског наслеђа** у Војводини (фабрике, старе железничке станице и пруге, преводнице, канале, млинове, ранжирне станице и другог) као значајна достигнућа привредног, стваралачког и друштвеног развоја) и значајан грађевински фонд, који може да добије нове културне, уметничке, манифестационе, туристичке и друге намене и тиме - не само допринесе очувању овог значајној дела споменичког наслеђа које је све атрактивније у свету - него и да му да нов садржај и квалитативно обогати укупну понуду Војводине и изгради слику једног специфичног и препознатљивог региона (на пример: преводнице Мали Стапар и Бечеј, ранжирна станица у Новом Саду, индустријски комплекса у Панчеву, млинови на северу Бачке и Баната или у општини Жабал, старе железничке пруге и станице јужног Баната, објекти некадашњег рудника у Врднику, вински подруми у Црвенки и слично);

➤ да предвиди, кроз активности службе заштите стручну идентификацију, валоризацију и евидентирање **објеката архитектуре 20-тог века** у урбаним целинама (објекти модерне), осмишљавање нових намена – у складу с могућностима - и израду пројеката њиховог очувања и обнове, као значајно наслеђе коме се посвећује све већа пажња у свету и које, као нова атрактивна вредност, са значајним историјским, културним и цивилизацијским вредностима - може употпунити расположиви грађевински фонд и бити укључен у свекупан и аутентичан развој урбаних целина, чинећи их препознатљивим;

➤ да, као просторни ресурс, планира коришћење постојећих **двораца и летњиковаца** у Војводини као културних и туристичких дестинација и грађевинског

ресурса (по јасно утврђеном имовинско-правном статусу), са новом, одрживом наменом и јасно дефинисаним корисником (на пример: дворци Дунђерских у Челареву и Купину, Капетаново, Хајдучица, Ново Милошево, Соколац, дворац Карачоњија у Новом Милошеву, Дворац у Влајковцу, и други);

➤ да задржи, али и да у складу с прописима, потребама и могућностима, **очува и развије постојећу мрежу јавних установа у култури** (музеји, заводи за заштиту споменика културе, архиви, галерије, позоришта, библиотеке, културни центри, домови културе, биоскопи и друге) и **посматра је као развојни ресурс просторног и друштвеног развоја АП Војводине** (културне установе као места реализације различитих јавних програма – који не морају увек да буду искључиво из области културе, културних/туристичких дешавања, посета, протоколарних и презентационих садржаја, или и као садржаје који допуњују привредне активности), и да предвиди њихов даљи плански развој као и могућност квалитативне трансформације у складу са међународним стандардима и потребама развоја Покрајине;

➤ да предвиди могућности укључивања већ постојећих и развој нових **приватних музејских колекција и збирки** у свеукупну просторну, културну и туристичку понуду Војводине заједно са јавним установама и колекцијама и у оквиру јасно дефинисаних услова за презентацију које мора да одреди струка и закон, имајући у виду потенцијал ових субјеката, као и разноврсност и атрактивност њихових колекција – према позитивним пре свега међународним, али и појединим домаћим искуствима приватна музејска пракса представља перспективан модел развоју преузетништва у креативном сектору (на пример: Индустијски музеј Жеравица у Новом Милошеву, Јеремија – Српски музеј хлеба у Пећинцима, Музеј дувана – Телечка, Музеј пчеларства Живановић у Сремским Карловцима, и други);

➤ да, уколико економски, демографски, инфраструктурни или други разлози, у већој мери, не оправдавају задржавање постојећих јавних установа, предвиди **могућности развијања мобилних јавних служби у области културе** у оквиру матичних културних институција већих урбаних јединица (градова, општинских центара, насеља) које могу да одрже културни живот и задовоље културне потребе мањих средина (на пример: библиобус за мања сеоска насеља, мобилне позоришне представе, концерти, предавања, јавне трибине и слично);

➤ да предвиди могућност развоја постојећих и формирање нових **етно села**, као значајног ресурса привредног и друштвеног развоја руралних заједница, у којима би се *in situ* представило традиционално народно споменичко и нематеријално културно наслеђе српског народа и националних заједница Војводине, интегрисано са пројектима очувања здраве животне средине, коришћења природних материјала и традиционалне производње здраве хране (етно наслеђе и традиционални начин живота и грађења, обичаји, игра, плес, музика, облачење, стари занати, храна, производња уметничких предмета традиционалним методама и коришћењем природних материјала и слично); потенцијалне дестинације за формирање етно села представљају значајни развојни ресурс у мање развијеним руралним срединама, са очуваном животном средином и јаком народном традицијом, на пример: Бело Блато на подручју Града Зрењанина (објекти народног градитељства, заштићени резерват природе Царска бара), село Купиново у општини Пећинци (споменичко наслеђе; средњевековни град, цркве, објекти народног градитељства, заштићени резерват природе Обедска бара, специфична сточарска и пољопривредна производња), Чешко село у општини Бела Црква (очувана природа, могућност производње здраве хране, објекти народног градитељства, близина Беле Цркве и туристичких садржаја), Торак у општини Житиште (Завичајни музеј Румуна у Војводини са етно кућама), салаши у близини Суботице, и слично.

ПОКРАЈИНСКИ СЕКРЕТАР

Драгана Милошевић